

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота
ОС «Магістр»

на тему: **«МАЙСТЕР-КЛАС У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З
УЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ»**

Виконала: студентка II курсу, групи ПО-2м(з)
спеціальності: 013 – «Початкова освіта»
Білак Наталія Михайлівна
Керівник: к.пед.н., доц. Швардак М.В.
Рецензент:

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ПЕДАГОГІЧНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ	9
1.1. Система методичної роботи як засіб стимулювання професійної самореалізації вчителів початкової школи	9
1.2. Педагогічна майстерність та її архітектоніка в контексті сучасного педагогічного дискурсу	17
1.3. Загальна характеристика педагогічного майстер-класу	26
1.4. Професійні вимоги до особистості педагога-майстра	32
1.5. Майстер-клас, воркшоп та семінар: порівняльний аналіз	38
Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО МАЙСТЕР-КЛАСУ	42
2.1. Особливості організації і проведення майстер-класу	42
2.2. Методи та прийоми майстер-класу	52
2.3. Діагностика ефективності педагогічного майстер-класу	56
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Інновації, інноваційні технології на сьогодні стали невід'ємною складовою діяльності педагога. Інноваційна освітня діяльність не підлягає формалізації, оскільки потребує урахування людського чинника, зокрема подолання психолого-педагогічних бар'єрів у процесі формування здібностей опанування нового досвіду на підставі цілеспрямованого критичного мислення, визначення особистісних підходів, усвідомлення значущості нової ідеї для вдосконалення освітньої практики.

Новий етап у розвитку шкільної освіти пов'язаний із упровадженням компетентнісного підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. У чинних освітніх програмах на засадах компетентнісного підходу було переструктуровано зміст предметів, розроблено результативну складову змісту.

У контексті цього, результати навчальної діяльності не обмежуються знаннями, уміннями, навичками; метою навчання стають компетентності, такі, як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості.

Компетентності не суперечать знанням, умінням, навичкам, вони доповнюються здатністю особистості осмислено їх використовувати. Компетентність як інтегрований результат індивідуальної навчальної діяльності учнів формується на підставі оволодіння ними змістовими, процесуальними і мотиваційними компонентами.

Застосовуючи окремий метод навчання чи навіть реалізуючи певну технологію, практично неможливо охопити формування усіх груп компетентностей. Процес формування компетентностей як загальної здатності учнів, як інтегрованого результату (знання, уміння, навички і ставлення, що проявляються у процесі конкретної діяльності) має бути із одного боку комплексним, а з іншого — має відповідати обраній компетентності.

Упродовж останніх років процес отримання вищої освіти трансформувався у набуття важливих професійних і життєвих компетенцій та у засіб особистісної самореалізації майбутнього фахівця. Визначивши європейський напрям розвитку освіти як основний і принциповий, наша країна модернізує національну систему освіти з метою гуманізації, доступності, якості та конкурентоспроможності на тлі найкращих європейських і світових здобутків у сфері педагогічно-виховних методів та технологій. Однією з таких технологій професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів виступає майстер-клас як особлива форма передачі досвіду авторських розробок.

Педагогічна ідея, яка лежить в основі інноваційної практики (майстер-клас) є смисловим центром, навколо якого акумулюється цільова спрямованість педагогічної діяльності учителя. Інноваційна педагогічна ідея майстер-класу — це ядро, смисловий центр перспективного педагогічного досвіду вчителя, ефективна форма методичної роботи, що поєднує наявну педагогічну проблему і суб'єктивну мету, спрямовану на її розв'язання.

Питання підготовки й проведення майстер-класів розглядаються у працях багатьох науковців і практиків (Н.Гарбар, А.Дулова, М.Михнюк, А.Постельняк, М.Поташник, Н.Розіна, Л.Соламати́на, У.Стукало та інші). Визначаючи майстер-клас як головний засіб передачі концептуальної нової ідеї, автори висвітлюють вимоги до організації та проведення майстер-класу, методичні прийоми організації майстер-класу, критерії якості підготовки та проведення майстер-класу тощо. Однак практичні питання щодо організації й проведення майстер-класів як форми професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів та форми методичної роботи, у векторі запровадження різних педагогічних технологій в початкову школу, потребують подальших досліджень та наукових розробок.

Саме тому, майстер-клас знаходиться у центрі уваги нашого дослідження. Таким чином, актуальність комплексного вивчення майстер-

класу в системі методичної роботи зумовлює потребу розробки теми дипломної роботи “Майстер-клас у системі методичної роботи з учителями початкової школи”.

Мета дослідження – вивчити і дослідити особливості реалізації майстер-класу в системі методичної роботи з учителями початкової школи.

Відповідно до мети дослідження були визначені такі **завдання**:

- окреслити систему методичної роботи;
- здійснити загальну характеристику педагогічного майстер-класу;
- визначити особливості реалізації майстер-класу;
- здійснити діагностику ефективності педагогічних майстер-класів.

Об’єкт дослідження – педагогічний майстер-клас.

Предмет дослідження – особливості реалізації майстер-класу.

Відповідно до визначених завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні методи дослідження*: аналіз, порівняння, синтез, систематизація, класифікація та узагальнення теоретичних даних, представлених у педагогічній, психологічній та методичній літературі, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду; *емпіричні методи дослідження*: педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, анкетування, експертиза, якісний і кількісний аналіз результатів експерименту.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначається тим, що матеріали можуть бути використані вчителями початкової школи у процесі проведення майстер-класу.

База дослідження. Мукачівський державний університет.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дипломної роботи оприлюднено на: Всеукраїнських науково-практичних Інтернет-конференціях «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах (Мукачево, 25 жовтня 2018 р.; 7 листопада 2019 р.); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в

умовах поглиблення євроінтеграційних процесів» (Мукачево, 16-17 травня 2019 р.).

Також прийнято участь у майстер-класі «Технологічні особливості диференційованого підходу до навчальної діяльності молодших школярів» (Іршава, 03 квітня 2019 р.) та воркшопі К.Крутій «Зарубіжні інноваційні технології, які запроваджуються в закладах дошкільної та початкової освіти України» (Мукачево, 11 жовтня 2019 р.).

Публікації. Матеріали дослідження відображено у чотирьох публікаціях (статті у міжнародному журналі та трьох тезах доповіді) [61-64].

Дипломна робота ОС «Магістр» складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 позицій) та доповнена 6-ма додатками. Текст дослідження викладено на 70 сторінках основного тексту. Загальна кількість сторінок – 101.

ВИСНОВКИ

Грунтовний аналіз психолого-педагогічної літератури, праць з теорії професійної самореалізації особистості та педагогічної майстерності, наявного стану практики, дав змогу визначити методичну роботу закладу загальної середньої освіти як цілісну та динамічну систему, складовими якої є мета, завдання, стратегія, системоутворювальний фактор, структура, функції, зміст, принципи, засоби (прийоми, методи, форми, технології), напрями розвитку системи, педагогічні умови, рівні на основі уточнених критеріїв, показників та результат. Уточнено поняття «система методичної роботи» і розглядається нами як злагоджена дія всіх її складових, реалізація яких підпорядкована меті і завданням, позитивним результатам освітнього процесу.

З'ясовано, що одним з важливих напрямів методичної роботи є формування у майбутніх учителів початкових класів педагогічної майстерності (через сучасні форми організації методичної роботи практичного спрямування: семінари-практикуми, майстер-класи, воркшопи і т.д.).

У процесі аналізу ключової дефініції нашого дослідження, а саме «майстер-класу», з'ясовано, що у науково-педагогічній літературі існує кілька десятків визначень даного поняття та різні погляди на його навчальний потенціал.

Здійснивши аналіз поняття «майстер-клас», можемо зробити висновок, що науковці у педагогіці відносять його до різних категорій: форми, методу, засобу, підходу і технології.

Ми ж, більше схилиємось до тієї думки, що майстер-клас є сукупністю методів, форм, засобів, які використовуються для ефективної трансляції педагогічного досвіду. По суті майстер-клас – передача апробованої технології навчання, ефективність якої доведена досвідом. А тому, найбільш оптимальніше, на нашу думку, класифікувати майстер-клас саме як педагогічну технологію. Хоча хочемо відмітити і той факт, що найбільш

частіше у педагогічній літературі майстер-клас все ж відносять до сучасної форми методичної роботи. Метою майстер-класу є підвищення професійної майстерності педагогів – учасників майстер-класу в процесі активного педагогічного спілкування з освоєння досвіду роботи педагога-майстра.

З'ясовано, що майстер-клас у системі методичної роботи сприяє професійному розвитку, творчій самоактуалізації педагогічних працівників у контексті нової якості педагогічної дії, спрямовує на новий професійно значущий результат, індивідуальний внесок у розвиток професійної спільноти, модернізацію компонентів освітньої системи (цілей, змісту, освітніх підходів і технологій, системи відношень між суб'єктами). Знайомство під час майстер-класу з авторською системою професійно-педагогічної діяльності сприяє переходу науково-методичного працівника на новий рівень професіоналізму діяльності, допомагає різнопланово прогнозувати й вирішувати професійні завдання, відходити від функційної редукції, надмірної стандартизації і шаблонування.

Опрацювавши науково-педагогічну літературу з деатованої проблеми, нами виокремлено основні особливості майстер-класу. Серед них:

- новий підхід до філософії навчання, ламає усталені стереотипи;
- метод самостійної роботи в малих групах, що дозволяє провести обмін думками;
- створення умов для включення всіх в активну діяльність;
- постановка проблемного завдання і рішення її через програвання різних ситуацій;
- технології, форми, методи, прийоми роботи повинні пропонуватися, а не нав'язуватися учасникам;
- нова форма взаємодії – колаборація (співробітництво), співтворчість, спільний пошук.

Наше експериментальне дослідження здійснювалося у двох напрямках:

- 1) розробка і демонстрація педагогічного майстер-класу; спостереження і участь у студентських майстер-класах у межах аудиторних годин з навчальної дисципліни «Сучасні педагогічні технології в початковій школі», їх експертиза;
- 2) участь у майстер-класі та воркшопі провідних фахівців у початковій освіті; проведення анкетування учасників.

У результаті проведеної діагностики студентських майстер-класів, ми прийшли до висновку, що саме через них можна долучити студентів до сучасної освітньої культури, здійснити тісний зв'язок теорії з практикою, подивитися на звичні процеси під незвичним кутом зору, істотно підвищити їх зацікавленість та захопленість власним розвитком.

Таким чином, наша гіпотеза щодо ефективності підтвердилася. Майстер-клас результативною форм навчання студентів у процесі їх самостійної роботи, що має чітку структуру. Він дозволяє: мотивувати студентів до освоєння навчальних програм; підвищити їх відповідальність за своє навчання; формувати системне мислення на основі самостійної роботи над виконанням індивідуальних та групових творчих завдань з навчальних дисциплін і т.д.

Що ж до майстер-класів провідних фахівців початкової освіти, то їх результативність проявляється у тому, що педагоги отримують не лише нову інформацію щодо розв'язання актуальних проблем, з якими зустрічаються у педагогічній практиці, а насамперед набувають досвід практичної роботи, відпрацьовують нові моделі, способи та прийоми навчання і виховання учнів, переосмислюють і формують власну стратегію професійної діяльності.

Педагогічний майстер-клас – це саме та технологія, яка сприяє підвищенню професійної майстерності педагогів. Вона є необхідною в умовах інноваційних змін, що відбуваються в освітній галузі. Сьогодні

майстер-клас – одна з найефективніших технологій розвитку професійної компетентності освітян. Таким чином, можемо зробити висновок, що результативність даного заходу буде залежати від створення активного середовища взаємодії, ефективної організації та управління процесом педагогом-майстром, рефлексивних процесів засвоєння авторських методик або технологій навчання, окремих прийомів і способів інноваційної діяльності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>